[2023] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 183

ਮੈਸਰਜ਼ ਬੀ ਐਲ ਐਸ ਇਨਫਰਾਸਟ੍ਰਕਚਰ ਲਿਮਿਟੇਡ

ਬਨਾਮ

ਮੈਸਰਜ਼ ਰਾਜਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2023 ਦਾ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 657-664)

ਮਾਰਚ 01, 2023

[ਸੁਧਾਂਸ਼ੂ ਧੂਲੀਆ ਅਤੇ ਮਨੋਜ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1973: ਐੱਸ. 256(1) ਪ੍ਰੋਵੀਸੋ - ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨਾ ਹੋਣਾ - ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ - ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ - ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ 138, ਐਨ.ਆਈ. ਅਧੀਨ ਅੱਠ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ। ਐਕਟ - ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਇਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਸਬੂਤ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਸਬੂਤ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ - ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ 311 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਗਲੀਆਂ ਤਾਰੀਖਾਂ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ - ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਗੈਰ-ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ - ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ - ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ - ਨਾ ਤਾਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਰ੍ਹਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ - ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਹੈ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ s 256 (1) ਪਰਿਵਰਤਨ - ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਬਹਾਲ - ਨੈਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ, 1881 - ਐੱਸ 138 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣੀ

1. ਹੋਲਡ: ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 256 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਸਾਧਾਰਨ ਰੀਡਿੰਗ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਅਤੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ/ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 10][188-ਏ-ਬੀ]
2. ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਕਿ

ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਜਿਰਹਾ ਤਿੰਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿਰਾਹ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀਆਂ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 256 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਧੀਨ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 13] [189 ਡੀ-ਈ]

3. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੇਕਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੇਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। [ਪਰਾ 13] [189 - ਐੱਫ]
4. ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੀ ਉਕਤ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 13][189 ਐੱਫ-ਜੀ

ਐਸੋਸੀਏਟਿਡ ਸੀਮਿੰਟ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਕੇਸ਼ਵਾਨੰਦ (1998) 1 ਐਸਸੀਸੀ 687 : [1997] 6 ਸਪੋਰਟ ਐਸ ਸੀ ਆਰ 500; ਐਸ. ਆਨੰਦ ਬਨਾਮ ਵਸੁਮਤੀ ਚੰਦਰਸ਼ੇਕਰ (2008) 4 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 67 : [2008] 2 ਐਸਸੀਆਰ 870 - ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ। ਐਸ. ਰਾਮਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਐਸ. ਰਾਮੀ ਰੈਡੀ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਬਾਇ ਹਿਜ਼ ਐਲਆਰਜ਼ ਐਂਡ ਅਦਰਜ਼ (2008) 5 ਐਸਸੀਸੀ 535 : [2008] 6 ਐਸਸੀਆਰ 1236 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

<u>ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ</u>

[1997] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 500 ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 8
[2008] 2 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 870	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 8
[2008] 6 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 1236	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 8

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2023 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 657-664

2019 ਦੇ ਸੀ ਆਰ ਐਲ ਐਲ ਪੀ ਨੰਬਰ 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321 ਅਤੇ 322 ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 07.11.2019 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਨੀਰਜ ਗੁਪਤਾ, ਦੀਪਕ ਗੋਇਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਉਰਵਸ਼ੀ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੀਤਾ ਅਗਰਵਾਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸਨ।

ਮੈਸਰਜ਼ ਬੀ.ਐਲ.ਐਸ ਇਨਫ੍ਰਾਸਟ੍ਰਕਚਰ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਮੈਸਰਜ਼ ਰਾਜਵੰਤ ਸਿੰਘ

ਸਮਰਾਟ ਨਿਗਮ, ਅਮਿਤ ਪੁੰਜ, ਮਾਈਬਾਮ ਨਬਾਘਨਸ਼ਿਆਮ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸਨ।

ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ

ਮਨੋਜ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਜੇ.

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ
2. ਸਪੈਸ਼ਲ ਲੀਵ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ 07.11.2019 ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ Crl.L.P. ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ-04 (ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ)/ਦੱਖਣੀ ਪੂਰਬੀ, ਸਾਕੇਤ ਅਦਾਲਤਾਂ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ (ਛੋਟੇ "ਸਿੱਖਿਆ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ" ਲਈ) ਮਿਤੀ 25.01.2019 ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੰ.44722 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ 2019 ਦੇ ਨੰਬਰ 315 ਤੋਂ 322 /16, 1718/16, 1276/16, 1277/16, 621743/16, 621742/16, 12742/17 ਅਤੇ 12744/17 ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ (ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ) ਦੇ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਹੋਣ ਲਈ।
3. ਇਹਨਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਛੋਟਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਤਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਅਤੇ , 26.10.2017 ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਸਬੂਤ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜ਼ਾਬਤਾ ਫ਼ੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 311 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਛੋਟੇ ਵਜੋਂ " ਕੋਡ") ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
4. ਉਪਰੋਕਤ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹਨਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਸਕੈਚ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ।
5. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨੈਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ, 1881 ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੁੱਲ ਅੱਠ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ। ਤਿੰਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਸਾਲ 2011 ਵਿੱਚ, ਤਿੰਨ ਸਾਲ 2013 ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੋ ਸਾਲ 2017 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਅੱਠ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸ. ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਕੇਸ ਨੰ: 621742/16, 621743/16 ਅਤੇ 621744/16 ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜਿਰ੍ਹਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 26.10.2017 ਨੂੰ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਡਬਲਯੂ-1 (ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ) ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਸਬੂਤ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੁਝ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਲੰਬਿਤ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿੱਚ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਆਖਰਕਾਰ ਮਿਤੀ 25.01.2019 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

6. ਗੈਰ-ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਠ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ 07.11.2019 ਦੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।
7. ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ਼੍ਰੀ ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸਮਰਾਟ ਨਿਗਮ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਐਡਵੋਕੇਟ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।
8. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਦਵਤਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 256 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਣ ਅਤੇ ਉਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਿਸੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰ ਲਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੰਨਣਯੋਗ ਸਬੂਤ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ, ਤਾਂ ਵੀ ਸਿੱਖਿਅਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੇਸ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦਾ ਹੁਕਮ ਇਹ ਨੋਟਿਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 256 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵੀ ਉਪਰੋਕਤ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮ (ਅਦੇਸ਼ਾਂ) ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਮਲਾ ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਿੱਖਿਅਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਆਪਣੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਐਸੋਸੀਏਟਿਡ ਸੀਮੈਂਟ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਬਨਾਮ ਕੇਸ਼ਵਾਨੰਦ' ਐਸ. ਆਨੰਦ

ਬਨਾਮ ਵਸੁਮਤੀ ਚੰਦਰਸ਼ੇਕਰ[2]ਅਤੇ ਐਸ. ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਐਸ. ਰਾਮੀ ਰੈਡੀ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਉਸਦੇ ਐਲਆਰਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੁਆਰਾ[3]

9. ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਜਵਾਬਦੇਹ (ਵਿਅਕਤੀਆਂ) ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 256 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਦਿਨ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ (ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ) ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ ਇਹ ਵੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ (ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ) ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤਕਨੀਕੀ ਨੁਕਸ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 256 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ।

10. ਵਿਰੋਧੀ ਬੇਨਤੀਆਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਕੋਡ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 256 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ:

"256. ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਜਾਂ ਮੌਤ - (1) ਜੇਕਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ ਲਈ ਨਿਯਤ ਦਿਨ, ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ , ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਇੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ, ਜਦ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਿਨ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਿਸੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਉਸਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੈ।

---

[1](1998) 1 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 687

[2](2008) 4 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 67

[3](2008) 5 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 535

ਧਾਰਾ 256 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਸਾਦਾ ਪੜ੍ਹਨਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ/ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਣ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਰਨ ਲਈ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

11. ਐਸ. ਆਨੰਦ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਸੀ ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ:
12. “ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 256 ਡਿਫਾਲਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਰੀ ਹੋਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਪਰ, ਜੋ ਸਵਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।
13. ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਲਈ ਮਿਤੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਇਹ ਉਸ ਲਈ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਕਰਨੀ ਸੀ।"

ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪੈਰਾ 15 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

15. “. ... ਜਦੋਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ।
12. ਐਸੋਸੀਏਟਿਡ ਸੀਮਿੰਟ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ, ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 256 ਵਰਗੀ ਇੱਕ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਪੈਰਾ 16 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:
16. “ਪੁਰਾਣੇ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 247 (ਜਾਂ ਨਵੀਂ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 256) ਵਰਗੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਮਕਸਦ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਚਾਲਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੁਝ ਰੋਕਥਾਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਜੋ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪੋਸਟਿੰਗ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਜਦੋਂ ਉਸਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇ ਕੇ ਬਰੀ ਕਰ ਦੇਵੇ।" ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਸਿਰਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਉਸ ਪੜਾਅ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ।

13. ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਨੋਟਿਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ) ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖਾਸ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਭੇਜੀ ਸੀ। . ਪੈਰਾ 5(ਯੂ) ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 621742/16, 621743/16 ਅਤੇ 621744/16 ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਇ, ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀ ਡਬਲਯੂ-1 ਦੀ ਜਿਰਹਾ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਿਦਵਾਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀਆਂ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 256 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਧੀਨ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

    ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੇਕਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਖਾਸਤ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸਿੱਖਿਅਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੇਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਤਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ (ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ) ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੀ ਉਪਰੋਕਤ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹਨ।

14. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਿਦਵਾਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸਲ ਨੰਬਰਾਂ 'ਤੇ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ

ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਹੁਣ ਉਸ ਪੜਾਅ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਉਦੋਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ/ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

15. ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਨਿਧੀ ਜੈਨ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

PALLAV THAKUR ADVOCATE